

1915

ՉԱՆՂԸՐԸԷՆ ԿԵՐՅԻՇՈՒՄՆԵՐ

Բնագիր Հրատարակութիւններէն

Կազմեց

Յովհաննէս Չիլինկիրեան

Նիս

2013

1915

ՉԱՆՂԸՐԸՆ ՎԵՐՅԻՇՈՒՄՆԵՐ

Բնագիր Հրատարակություններն կազմեց

Յովհաննես Չիլինկիրեան

Նիս 2013

1915-ի

Հայկական Ցեղասպանության 100-ամեակի սեմին

այս գիրքը կը ձօնենք թուրքերու կողմէ գողցուած

Արեւմտեան Հայաստանին

31.07.2014 Nice

Յովհաննես Չիլինկիրեան

Յառաջարան

24 Ապրիլ 1915 թուականը՝ թուրքերու կողմէ կազմակերպուած, հայ ազգը բնաջնջելու եւ հայոց 5000 տարուան հայրենիքը գողնալու ծրագրին գործադրման առաջին հանգրուանն է:

24 Ապրիլ 1915 թուականը՝ հայ մտաւորականները եւ առաջնորդները, այսինքն հայ ազգին ուղեղները սպաննելու համար արքորել սկսելու չարաշուք թուականն է...

Այս հայ արքորեալ մտաւորական եւ առաջնորդներէն շատ քիչեր հրաշքով ողջ վերադարձան...

Այս գիրքին մէջ կը հրատարակենք 24 Ապրիլ 1915-ի արքորեալներէն Չանդրըրը-ի սպանդանոցէն ողջ մնացածներուն քստմելի արքորական կեանքի պատմութիւնը...

Այստեղ հպարտութիւնը ունինք հրապարակաւ յայտնելու որ 24 Ապրիլ 1915-ի արքորեալներէն ողջ մնացած մտաւորականներուն ականատեսի վկայութիւնները՝ 1915-էն մինչև 2013 եւ մինչեւ այսօր՝ առաջին անգամ ըլլալով կը հրատարակենք քովէ քով առանձին գիրքի մը մէջ...

Ցաւալի է մեզ համար ըսել, որ հայ ժողովուրդը ամէն տարի 24 Ապրիլը կը յիշատակէ, բայց մեծամասնութիւնը 24 Ապրիլին ի՞նչ ըլլալը չի գիտեր...

Բայց ժողովուրդը յանցաւոր չէ այս հարցին մէջ...

Որովհետեւ մեր առաջնորդ կարծուածները, մանաւանդ սփիւռքի մէջ, 1915-էն մինչև 2013, արեւմտեան Հայաստանին թուրքերուն կողմէ գողցուելուն դէմ իսկական տեսակետով ոչ մէկ բան ըրին...

Որովհետեւ սփիւռքի մէջ որոշ հայ կուսակցական առաջնորդները (քիչ բացառութիւններով) իրենց պորտէն կապուած էին հայուն թշնամիներուն զանազան կազմակերպութիւններուն...

Եւ թուրքերը շատ լաւ գիտէին թէ 24 Ապրիլ 1915-ին, հայ մտաւորականները եւ առաջնորդները սպաննելէ յետոյ հայ ժողովուրդը պիտի նմանէր առանց ուղեղի խելագարի մը...

Եւ իրապէս ալ սփիւոքի հայերը 1915-էն մինչև այսօր խելագարներու նման արարքներ գործեցին՝ անմիաբան եւ առանց ծրագրի արարքներ, որոնք հայութեան միայն վնաս հասցուցին: Եվ ամէն օր քիչ մը աւելի մխրճուեացան պատմութեան մոռացութեան քառսին մէջ:

Այս գրքին մէջ, Չանդըրըէն վերապրող արքայազններէն հետեւեալ անձերու վկայութիւնները կը հրատարակենք.

1. Յովհան Վարդապետ Կարապետեան

Լոյս տեսած <<Հայաստանի Կոչնակ>>ի մէջ, Ամերիկա (USA) 1922-ին

2. Միքայէլ Շամտանձեան

Լոյս տեսած <<Յուշարձան ապրիլ տասնմէկի>> մէջ, Կ.Պոլիս 1919-ին

3. Բժիշկ Վահան Ալթունեան

Լոյս տեսած <<Հայ բուժակ>>ին մէջ, Կ.Պոլիս 1920-ին

4. Արամ Անտոնեան

Լոյս տեսած Կարօ Գեորգեանի <<Ամէնուն Տարեգիրք>> մէջ, Պէրութ 1959-ին

5. Օհաննէս Թէրլէմէզեան

Լոյս տեսած <<1915 – Աղէտ եւ վերածնունդ>>ին մէջ, Փարիզ 1952-ին

6. Բիւզանդ Քէչեան

Լոյս տեսած Թեոդիկի <<Ամէնուն տարեցոյցը>>ին մէջ, Կ.Պոլիս 1922-ին

Այս գիրքին մէջ Չանդըրըէն վերապրող արքայազններէն Գրիգորիս Վարդապետ Պալաքեանին վկայութիւնները չառինք, որովհետեւ Պալաքեան վարդապետ իր գիրքին մէջ Ռուբէն Սեւակի մասին սխալ եւ սուտ բաներ գրած էր:

* * * * *

Չանդըրըէն վերապրող արքայազններէն գրեթէ բոլորը իրենց յուշերուն մէջ գրած են թէ Ռուբէն Սեւակ մահէ ազատելու համար թուրքին կողմէ առաջարկուած «թրքանալ» եւ իսլամանալը մերժած է եւ նախընտրած է մեռնիլ քան թէ թրքանալ:

Եւ վարդանանցի հերոսներուն նման զիտակցաբար նահատակութեան ճամբան ընտրած է:

Ռուբէն Սեւակի զոհաբերութեան ոգիին ուրիշ մէկ ապացոյցը կը տեսնենք՝ վերը նշուած Չանդըրըէն վերապրողներուն վկայութիւններուն մէջ.

Յովհան Վարդապետ Կարապետեանին Ամերիկայի (USA) «Հայաստանի Կոչնակ»ի, 1922-ին լոյս տեսած յուշերուն մէջէն հետեւեալ հատուածը նշենք. «... Յանկարծ սենեակ մտաւ սօքթօր Չիլինկիրեան: Սովորականէն աւելի մռայլ էր կերպարանքը: «Առաջարկ մը ունիմ ընելիք» յայտարարեց առանց յառաջընթաց խօսքերու: «Կը լսեմ թէ Գաղատիոյ կողմերը իսլամացած են կարգ մը հայեր: Չեմ ուզեր որ մեր ընկերներէն ոեւէ մէկը այդպիսի տկարացում ունենայ ապագայ հաւանական ճնշումներու առջեւ, ուստի կը թելադրեմ որ դուն իբր հոգուորական կանչես հոս գտնուողները եւ երդում առնես իւրաքանչիւրէն թէ հաստատ պիտի պահեն քրիստոնէական հաւատքնին»:

Ջանացի հանդարտեցնել սօքթօրը եւ բացատրեցի անպատեհութիւնները, որ կային այդօրինակ արարողութեան մէջ, նկատի

ունենալով մանաւանդ ժամանակին փափկութիւնը եւ մեր ընկերները անհարկի յուզման չի մատնելու անհրաժեշտութիւնը:

Համակերպեցաւ չի պնդել իր տեսակետին վրայ, սակայն այդ միջադէպը կարծես կանխաձայնութիւն մըն էր մօտալուտ սարսափներու>>:

Յովհան Վարդապետ Կարապետեանին գրեթէ մերժողական պատասխանէն ետք Ռուբէն Սեւակ ի՞նչ ըրաւ...

Ռուբէն Սեւակին զոհաբերութեան ոգին ապացոյցը կը կարդանք Չանդրըրը աքսորուած, բայց հրաշքով վերապրած մտաւորականներէն Միքայէլ Շամտանճեանի <<Ականատեէսի վկայութիւններ>>ուն մէջ, որոնք 1919-ին Կ.Պոլսոյ մէջ լոյս տեսան <<Յուշարձան Ապրիլ տանսնմէկի>> գիրքին մէջ:

<<1915 Յունիսի վերջերը մեկուկէս ամիսի չափ միասին ապրեցայ Սեւակի հետ: Պոլսէն ծանօթ էր ինձի իր դիրահադորդ եւ զուարթ հոգին...

...Իսլամի ծոմապահութիւնը սկսած էր արդէն, եւ ծայր տուած էղեռնի ապերասանութիւնը: Ջարդերու չարաշուք գրոյցներ սկսած էին մեր ականջը հասնիլ:

Այդ միջոցներուն էր, օր մը մեծ իրարանցումի մէջ տեսայ զինք: Այն տեսակ խօսք մը տարածուած էր աքսորականներուս մէջ, թէ մահմետականութիւն ընդունողը ազատ պիտի արձակուէր: Այդ ատենները, առաջին կարաւանը մեկնած էր արդէն եւ եօթանասուն հոգիի չափ մնացած էինք: Ամբողջ երկու օր, խեղճը աշխատեցաւ, համոզելու համար տկար հոգիները, որ մահը մահմետականացումէն աւելի աղէկ է, եւ զատ զատ երդում ընել տուաւ ամէն անոնց, որոնց հոգիի ուժին վրայ կասկած ունէր, թէ հաւատարիմ պիտի մնան իրենց լոյս-հաւատքին>>:

Չանդրրեի մէջ, այդ միջոցին երկու արքայազններ կային. Գրիգորիս Վարդապետ Պալաքեան եւ Յովհան Վարդապետ Կարապետեան: Այս երկու հոգեւորականներուն պարտականութիւնն էր այդ տկարացած հայ մտաւորականները համոզել եւ երդում ընել տալ անոնց...

Այս երկու վարդապետներուն տեղ Ռուբէն Մեւակ ինքը կատարեց այս Սուրբ պարտականութիւնը...

Ռուբէն Մեւակի գոհաբերութեան ոգին օրինակ ըլլալը պէտք է՝ **հայ երիտասարդներուն...**

Մենք բոլոր մեր կեանքի ընթացքին աշխատեցանք հայ ժողովուրդին մէջ տարածել Ռուբէն Մեւակի գոհաբերութեան ոգին:

Եր մենք կը հաւատանք որ միայն Ռուբէն Մեւակի գոհաբերութեան ոգիով զինուած հայ երիտասարդութեան շնորհիւ կրնայ գոյատեւել **Հայութիւնը...**

31.07.2014 Nice

Յովհաննէս Չիլինկիրեան

(Վրէժ Ռուբէնեան)